

praeterea potissimum eos praeesse oportere, qui periti
sint rerum rusticarum. non solum enim debere im-
perare, sed etiam facere, ut facientem imitetur et ut
animadvertat eum cum causa sibi praeesse, quod
5 scientia praestet. neque illis concedendum ita im- 5
perare, ut verberibus coerceant potius quam verbis, si
modo idem efficere possis. neque eiusdem nationis
plures parandos esse: ex eo enim potissimum solere
offensiones domesticas fieri. praefectos alacriores fa-
ciendum praemiis [ad facienda] dandaque opera ut 10
habeant peculium et coniunctas conservas, e quibus
habeant filios. eo enim fiunt firmiores ac coniuncti-
ores fundo. itaque propter has cognationes Epiroticae
6 familiae sunt inlustriores ac cariores. in<l>iciendam vo-
luntatem praefectorum honore aliquo habendo, et de 15
operariis qui praestabunt alios, communicandum quo-
que cum his, quae facienda sint opera, quod, ita cum
fit, minus se putant despici atque aliquo numero haberi
7 a domino. studiosiores ad opus fieri liberalius trac-
tando aut cibariis aut vestitu largiore aut remissione 20
operis concessioneve, ut peculiare aliquid in fundo
pascere liceat, huiusce modi rerum aliis, ut quibus
quid gravius sit imperatum aut animadversum qui,
consolando eorum restituat voluntatem ac benevolen-
tiam in dominum. 25

XVIII De familia Cato (10. 11) derigit ad duas metas, ad cer-
tum modum agri et genus sationis, scribens de olivetis et
vineis ut duas formulas: unam, in qua praecipit, quo
modo olivetum agri iugera CCXL instruere oporteat.
dicit enim in eo modo haec mancipia XIII habenda, 30
vilicum, vilicam, operarios V, bubulcos III, asinarium I,
subulcum I, opilionem I. alteram formulam scribit de
vinearum iugeribus C, ut dicat haberi oportere haec

1 oportere *Keil.* oportet || 4 cum causas ibi || 10* *del. Iu-
cundus* || 14 *add. I. F. Gronov* (iniciendum ex codice errore ad-
notaverat *Victorius*) | voluntatem *Victorius.* voluptatem || 21 ali-
quit ||